

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvu Ljubljana.

Vse spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 60.— K
pol leta . . . 30.— "
četrt leta . . . 15.— "
posamezna številka po K 1.20.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 40 vin.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklame tje so proste poštne.

E. GANGL:

Dobrovoljci.

Ne daje, tko ima blaga, več tko ima srca.
Narodna rečenica.

I.

Dolžnosti, ki nam jih nalaga poklic, so na videz stisnjeni v šolske prostore. V teh prostorih deluje učitelj po predpisih in načrtih in po ukazu svoje vesti. Ni lepšega plačila delu v učilnici, nego so ugodni učni in vzgojni uspehi, ki jim daje poseben čar zavest storjene dolžnosti. To delo prinaša učitelju vakdanji kruh, in malo soc. izobrazbe je v njem, kdor učitelju ta kruh očita ali pa mu ga ne privošči. Danes taki neizobraženci s prstom kažejo na učiteljski stan: v prejšnjih hudih in hujših časih ga niso poznali. Trpljenje nima prijateljev, pravico pa spremlja zavist.

II.

Učitelju so poklicne dolžnosti preozek krog njegovi deloljubnosti in tvornosti. Živo življenje se giblje pred njegovimi očmi, ko se izpred šolske table ozira po učilnici — nikdar mirujoče morje človeških duš valovi pred njim. Zunanega sveta vtiski in učinki imajo dovolj vidnega in slišnega izraza v očeh, na licih, v kretanjih, besedah, dušah in srcih mladine. Ta je živa vez med znanim svetom in med onim, ki se snuje, gradi in raste v šoli. Že zaradi tega ker imamo učitelji posla z živim življenjem, ki prihaja odzunai do nas in se od nas vsak hip ponovneje in zavednejše izliva nazunaj, ni mogoče, da bi bilo naše delovanje omejeno zgolj na šolske prostore. Ni to ukaz mrtevke črke zakona, temveč je to kategorični imperativ kulturnih potreb onih, ki svojo deco pošiljajo k nam. In to je naš narod!

III.

Popolnoma po svobodni volji in v zavesti da je naše sodelovanje pri vseobčnem prosvetnem napredovanju naroda nujno potrebno, smo se učitelji in učiteljice učetili v skupine dobrovoljcev, ki se brez iskanja dobička in slave širimo naše domovine udeistvuemo v vsaki panogi narodne kulture, kjer kdo lažje in uspešneje služi potrebam in koristim posameznika in po njem potreban in koristni celote. Tudi učitelj je bistveni in sestavni del naroda, vzeti je iz njega in njemu je določen. Leta 1913, ko smo imeli med seboi v Ljubljani srbske in hrvatske tovariše, nam je dejal ljubljanski župan dr. Tavčar, da smo mozej naroda! Od takrat so strašni viharji besneli nad nami. Med Srbe, Hrvate in Slovence so postavljali pregrade iz meščev, pušk, ječ in vislic — toda vse zapreke je porušila skupna volja: bratje smo se zliili v eno celoto, ker nam niso otrovali in ranili mozga!

IV.

Ali ni res, da poznaio svoj narod najbolj njegovi učitelji, ki žive med njim, delajo zani in čutili z njim? Vsako učiteljsko srce je presunila vsaka bolečina naroda, vsako učiteljsko srce je veselo zatrepetalo ob radosti, ki je zaplala med narodom: vse življenje, delanje in nehanje naroda je dobilo v naših dušah odmev in odziv, umevanje in uvaževanje, sodbo in pravico! Dostikrat med bednimi naibednejši so iskali učitelji (učiteljice) utehe v delu za blaginjo drugih, a iz dobojevanih uspehov je rasla nova moč našega pozitivnega

ustvarjanja! Dobrovoljni četniki narodovih kulturnih potreb smo z vztrajnostjo in energijo delovali za njegove dobrine, se naslanjali nari in se zliili z njim v bistvo in jedro, v srce in dušo naše države: zdrav mezev v zdravem telesu!

V.

Domovina nas hoče: ona nas potrebuje! Tega se zavedamo in po tej zavesti delamo. Zato mislim, da ni nikogar v našem stanu, ki bi vedoma in hotoma škodoval domovini, ki bi rušil nieno enotnost, ki bi izpodkopaval narodno edinstvo ter zastrupljal državno misel! Kar je najlepšega in najboljšega v nas, to je — izlito v dejanja — posvečeno blaginji in napredku države, ki smo njeni kulturni delavci, kakor je nie veličina in moč naš končni smoter! Od te velike naloge je predahnjeno vse naše hotenje: plemenitost takega dela sama sebe blagoslavlja in nas zagotavlja, da dobroti rodi dobroto! V kulturni knjiži našega naroda in naše države piše učiteljstvo s svojimi deli samo svojo zgodovino!

VI.

In končno ali pa v prvi vrsti: moremo li biti učitelji in učiteljice raztrgani in razdrobljeni na malo pomembno drobnjav, ki se razorščena in nezavedna izgubila v veččastvu mogočnega snovanja vseh združenih moralnih in materialnih sil, ustvarjajočih bodočnost države? Hočemo li služiti na razvalinah svoje skupnosti tujim interesom, da bodo želi drugi, kar smo se jali mi? Ne! Nočemo! Ne smemo! Kdo hoče in more vzgati na svoje čelo pečat Kainovega dejanja? Ali ne bi potem Karlu Mooru enako zaključal usode, naj ga zemlja sama vrže iz svojih mej? ... Mi dobrovoljci tega nočemo, ne moremo! Naša pot je ravna in poštena. Pred nami pa je viharjoča zastava naše mile očetniave!

Brezpravni. *)

»Kaj misliš, da bi jokai sam?
Jokala brez pokoja
bi še le mama moja;
kaj misliš, da bi jokai sam?«
(Župančič.)

V 15. številki »Uč. Lista« beremo velepomembno izjavo višjega deželneega šolskega nadzornika o učiteljskem pravnem položaju. Naj dostavim pa takoi, da je izjava res velepomembna, toda za psihozo in politično nezrelost naših oblastni: nikakor na ii ne smemo pripisovati tega častnega naslova z ozirom na učiteljstvo samo. Kakkega programa v tej izjavi ne moremo, nočemo in ne smemo iskati: kaže pa se iz nie vsa nesrečna praksa, ki se zdi oblatnikom za enkrat edino zveličavna.

*) Članek je bil namenjen za 18. številko »Učiteljskega Lista«, glasila Zveze slovanskih učiteljskih društev v Trstu, a je bil od laške politične oblasti kot državni nevarni konfisciran. Prinašamo ga prav zato v celoti, da bo videla učiteljska in druga naša javnost, kakšni časi se obetajo slovanskemu šolstvu onkraj nove državne meje. Nezaslišan nastop tržaškega višjega šol. nadzornika Pasqualisa napram neki slov. učit. deputaciji, o katerem nastopu smo poročali že svoječasnno (v št. 39.) v našem listu, je potisnil tovarišu-članekarju pero v roko, da je izrazil svoj stud in gnjev nad takim brezobraznim postopanjem višjega šol. funkcionarja. Članek je prava slika naših turobnih šolskih razmer v neodrešeni domovini. Uredništvo.

Gospod deželni šolski nadzornik bo že vedel kako in kaj, sai sedi čisto ob izviri te uravne modrosti. Toda — tovariši — bodimo resni! Ali nam ie bilo res treba šele te izjave, da spoznamo svoj položai? Ali nas ne vlada od prvega početka okupacije sama vojaška in birokratična samovolja? Ta izjava ni te prakse niti ustvarila, niti sankcionirala, niti izpomenila. Ugotovila ie resnico, in da se ie to zgodilo z visokega mesta ni zato ta resnica nič boli resnična.

Torej mirno kri in trezno presojanje! Gospodu nadzorniku moramo biti pravzaprav hvaležni: jaz ne morem opaziti niti najmanjšega cinizma v njegovii izjavi, istotako kakor ni cinična zdravniškova odkrita ugotovitev težke bolezni. Hvaležni mu moramo biti predvsem zato, ker nam ie s svojo izjavo pokazal, da se gospodje na krmilu čisto iasno zavedajo kake vrste politike se poslužujejo napram šolstvu in učiteljstvu zasedeneega ozemlja. Preko vseh pravnih in moralnih predsodkov stopaio moderni Machiavellii s cinično gesto. Višek ironije ie, da zahtevali ti »predsodkov« prosti oblastniki nai iim šola in učiteljstvo vzgajata pravno in moralno-čuteče državliane. Tovariši — brez strahu! Ne bo dolga, in gospodje se bodo morali osvestiti, da iim njihova lastna praksa podira tla, na katerih stoje. In takrat bodo hiteli reševati svoio razpadaiočo nemoralno barako. In takrat ne bo učitelji — helot tisti ki se bo moral kesati!

V imenu človečanstva in morale iih rotimo, da ne omadežujejo z necivilizatornim počenjem — dobrega imena Italije da ne tentaio z barbarškim korakom naših božjih in človeških pravic.

Zahtevamo kruha, dobivamo kamen v glavo: prošimo pravice kažeio nam zobe: hočemo svobode vklepani nas v verve.

Občutek imamo da nas vladaio nizki fašistovski instinkti, da se zatekajo vse oblastiie k sistemu provokacije.

Ta način vladania nam pa istočasno dokazuje da nimamo opraviti z zdravo organizacijo marveč z enilim režimom. Oniloba na ie le stadi v procesu razkrajanja. Nai le groze nai, se le pokrivaio z nesmrtno slavo barbarizma! »Slava« iim bo ostala ko bo njihov režim že davno izemil do konca. Mi čutimo na v žilah kri, se zavedamo zdravja. Okužili bodo posameznike od nas — nič ne de — to so elementi z dispozicijo do onilobe: čimprei se proces izvrši, tem bolj ie za nas. Režim samovoljnosti bo prisneval tako po svojih najhujših močeh da organizira proti sebi odpor zdravih. Tudi Machiavelli ima svoio hvalevredno stran. Želimo torej temu režimu, da razvije vse svoje sile da se čimprei zaključii doba razkrajanja in demoralizacije.

Tisti moment bo začetek triumfa zdravja nad onilobo, močatosti nad omahlivostio v naši lastni organizaciji. Evo — tovariši — prvega dobička našega ex lex stanja.

Je na še druga stran ki ni nič mani važna: toliko za nas učitelie kolikor za vso upravo — naše dežele. Prepričan sem, da se naša slavna vlada ne zaveda vse dalekosežnosti svojega krivičnega postopania v šolskem in učiteljskem vprašanju. Prebivalstvo naše dežele ie kulturno prebivalstvo. Mi učitelji poznamo dobro latentne energije ki iih vsebuje to deistvo. Julijska Benečija hoče dalje in hoče višie. Če vlada ne razume in ne upošteva tega stremlienja po napredku niena lastna škoda.

To itak trpinčeno prebivalstvo ne bo pridustilo — ker ne sme — da bi reakcionarna uprava položila svoio težko roko na njegovo šolstvo in učiteljstvo. Če bi to storilo, izreče v istem trenutku svoio smrtno obsodbo. V bistvu ie čisto vseeno, če se eksekucija te obsodbe vrši desetletia ali par minut. In čemu nai bi ljudstvo podpisalo to smrtno obsodbo nad seboi? Ali zahtevalo to visoke idealne dobrine? Kaj še! Čuite in strmite! Samo in edino zato da nadaljša življenje nezmožni upravi, da reši reakcionaren režim. Da potisne samo sebe na stopnjo kolonialnih »indigenov«. O ne, gospodje! Videli smo že reakcionarie vsa zgodovina iih ie polna. Toda ni iih več, ki so bili in ne bo iih, ki zastruplajo danes življenje narodov. Narodii so pa tu, so tu z mogočno volio do živlienja. Živlienje na ie razvloi, ie napredek, ie volia do ustvarjanja. Živlienje brez teh atributov in živlienje narodov in posameznikov, ie veretiranje. S svoio šolsko in učiteljsko politiko ne boste o gospodje, prisilili prebivalstva v Julijski Benečiji, da se odreče svoiemu živlienju. Če to stori, ie nezmožno živlienja, ni več narod ie narodov rudiment.

Mi pa ki živimo med narodom, vemo predobro da ni rudiment, marveč polnovreden organizem. In če prenaša to ljudstvo danes s stisnjenimi zobmi in skrčenimi pestmi preganjanje svojega učiteljstva, mesa svojega mesa, krvi svojie krvi, vemo da bo narod še tu, ko ne bo več njegovih žaliiteliev. Ta srčni gnjev ie porojen iz — volie do živlienja. Nai se ne pozabi tam, klier ie spomin tako zločinsko šibek, vsak udarec po učiteljstvu ie pljuska v obraz narodu, vsako nasilstvo in birokratično samovladie nad šolo, ie neizmerna žalitev kulturnega stremlienja človeštva. Ali hočete žaliti narod še nadalje ali ga hočete še nadalje biti po obrazu?

»Kaj misliš da bi jokai sam?«

Voiščak.

Jugoslovenska Matica.

V imenu žrtvovanih in zatiranih povzdiguemo zopet svoj glas in apeliramo na Vaša srca, na Vašo zavednost.

Ob novem letu, ko določujete svoj proračun, ne pozabite naše nasplošnejše narodne obrambne organizacije — Jugoslovenske Matice.

Hranilnice in posoiilnice, banke in industrijska podjetia, pa tudi posamezni trgovci in obrtniki ne pozabite, da določite del svojega čistega dobička »Jugoslovenski Matici«. Vaš dobiček ie posledica našega dela. Vaši uspehi so utemeljeni v narodnem delu in hrbtnica vsega tega ie »Jugoslovenska Matica«.

Zato skrbite slabo za sebe, če ne podpirate onih, ki Vam posredno omogočajo blagostanie. A tudi iz idealnih vzrokov se obračamo do Vas, ker upamo, da sie enako dober Jugoslovian, kakor naibednejši uradnik ki redno polaga svoio davek na oltar domovine.

Tudi Vam, bednim uradnikom, velia naš klic. Vemo, da ie Vaš položai težaven, vemo, da prenašate vse mogoče težkoče, ali vemo na tudi, da ste bili vselei v prvi vrsti narodnih borcev in Vaša odsotnost bi bila za nas haitežii moralni udarec. Zato nam ostanite zvesti še nadalje, zato podpirajte našo stvar, zato nabirajte nove člane, da z Vašim in našim naporom priborimo narodu tako moč da zasiie tudi Vam pravica.

In Vi, kmetie, steber naše države, up naših zatiranih bratov! Kier se narod zbira v pomoč zatiranim, tam ne sme manjkati Vas, ki poznate najbolje tute gospodstvo. Zato podprite mater zatiranih, zato pristopajte k »Jugoslovnski Matici«.

In nazadnje potrka mo tudi na Vaša vrata, vi trojni iz delavskih vrst. Borimo se za lepšo bodočnost Vaših tovarišev, borimo se za gospodarski in duševni dobroti Vaših soproinov in zato pričakujemo tudi Vaše podnore za naš svet in pravičen boj!

Vsem stanovom in vsem Jugoslovnom velja naš klic, naša prošnja. Združite se v skupnem delu, strmite se v vrstah narodnih borcev, da ho naš boj veselejši, da se ne ponove napake pretečenega leta. Naj bo novo leto vesel in pomemben pričetek naše lepše bodočnosti, našega narodnega vstajenja. Kadar bo ves narod združen v »Jugoslovnski Matici«, tedaj se to gotovo zveodi. Zato pristopajte k »Jugoslovnski Matici« zato postanite njen član!

ANTON SKALA:

Vzgajališče za vojne sirote v Sloveniji.

»Vojna nam je pobrala cvet našega naroda. Te nebrojne izgube moramo nadomestiti na tak način, da nam niti en otrok ne gre v izgubo, da iz vsakega otroka naredimo koristnega člana naroda in države. — Dolžnost nas samih je, da k obnovitvi našega naroda pomoremo vsi. V Sloveniji imamo okrog deset tisoč vojnihi sirot.« S takim oklicem je zaprosila »Oblastna zaščita dece in mladine za Slovenijo« v aprilu 1920. vse prebivalstvo Slovenije, naj bi se oglašili oni, ki bi bili pripravljeni brezplačno ali proti plačilu sprejeti za svoje ali v preskrbo po eno ali več sirot.

Morda se jih je mnogo odzvalo in je mnogo sirot na ta način oskrbovanih. Prav je tako, dokler jih kako drugače ne moremo oskrbovati. Seveda so pomisleki pri tem — kje na ni pomislekov — vendar pa je za zdaj prvo, da si svoje sirote ohranimo. Med tem na prenušujemo, kaj lahko posameznik in kaj lahko vsi storimo, da ne bomo svojih sirot le ohranili, ampak jih tudi duševno dvignili in jim pomagali, da si bodo preskrbele dober, svoj kruh.

Kmalu na tem oklicu me je pot nanesla proti Topolšici. Ne vem, zakaj navajam kraj. Morda zato, ker se včasih dogodi, da se človeku, le v gotovem kraju rodi misel, ki se mu vidi zdrava, izvedljiva in bi se mogla tudi uresničiti, pa je radi tega ne zavrne, ampak jo izroči javnosti v presojo. Premišljeval sem o naših sirotah, o delu zanje in o tem, kaj bi se lahko storilo, da bi čim najbolj pomagali njim in s tem tudi samim sebi.

Gotovo mi med nami nikogar, ki bi mislil, da je dovolj, če svoje sirote porazdelimo med usmiljene ljudi, vse nadaljine na le-tem prepuštimo. Le, da ima vsaka svoj kotiček, vsak dan svoj grizljaj kruha in pa, da se ne oplašajo ne same, ne kdo drugi zanje, na dobro. Gotovo nihče tako ne misli. Saj so sirote nas vseh in vsi, prav vsi se moramo zanimati zanje. Ne le oni trenotek, ko nas opozore nase, ampak vedno: od trenutka, ko so postale sirote, pa do tedaj, ko smo jim pripomogli do dobrega lastnega kruha. Če bi naš narod kdaj zbiral denar, da bi ga naložil sebi v prid, za svojo obnovitev, za svojo okrenitev, bi najbolje storil, če bi ga naložil v telesno moč in duševno silo svojih sirot.

V doglednem času bomo potrebovali mnogo izobraženih obrtnih delavcev in pomočnikov. Potrebujemo jih že sedaj mnogo, potrebujemo tudi drugih telesnih in duševnih delavcev, toda ta potreba se bo še izdatno povečala.

Že zdaj, vedno bi morali misliti na to. In kako bi mogli bolje ukreniti, ko, da bi svojim sirotam pomagali, da bi postale izobraženi obrtni delavci in pomočniki. Težje se to doseže, če so sirote porazdeljene med usmiljene ljudi, po raznih sirotišnicah, po raznih zaslihih zavetiščih. Mnogo lažje bi se to zgodilo v za to zgrajenih in urejenih vzgajališčih, v katere bi se lahko vzprejele po več sto sirot. V nekaterih vzgajališčih bi se izobrazile sirote v raznih obrtnih strokah, v drugih v poljedelstvu, vrtnarstvu, vinoreistvu, ži vinoreistvu zopet v drugih v gozdarstvu itd. Poleg teh bi bilo treba gospodinjskih, pa tudi drugih vzgajališč za deklice, v katerih bi se izobrazevale za svoj bodoči poklic.

Klicu naj za vse to skrbi država, se sicer ne more oprekat, vendar pa je

treba še kaj več. Država bo gotovo izdatno pomagala in storila svoje, če bo videla resno voljo v narodu. Mnogokrat bi država tudi iz lastnega nariba kaj storila — v tem vprašanju bi gotovo — toda manjka li sredstev —.

In to je tisti trdi orah, ki se ga večkrat ne more razbiti. Ne bom ga načeljal, ker hi ga sam brezuspešno. Če bi res hoteli videti ledre, bi ga morali načeti vsi, država in mi.

Če bodo naše sirote, potem pa tudi naši otroci kdaj res tako srečni, da bodo imeli taka vzgajališča, naj napišem še to, kaj sem videl na potu proti Topolšici.

Ko sem tedaj hodil kakke pol ure iz Šoštana proti Topolšici, da bi obiskal tovariša, ki se zdravi tam v zdravilišču za oslabele sem se nehote ustavil in se začudil kdaj so neki vzrastla ta poslopja na levi in desni ob poti, kjer je bil še nedavno obsežen travnik na levi in borov gozdič na desni. Ker še niso bila vsa dela končana in so bili delavci še na stavbišču, sem stopil k vodji podjetja in poizvedoval, kaj graje. Prijazni gospod mi je razkazal vsa poslopja in vse delavnice ter mi razjasnil, kolikor je mogel.

To bo vzgajališče za vojne sirote. Izbrali so ta kraj, ker odgovarja vsem potrebam: na ravnam, okrog in okrog gozd, ne daleč od železniške postaje, v bližini zdravilišča in kopališča, ob topli vodi, ki ima dovolj sile, da bodo ob njej prav lahko obratovale vse delavnice, ki so zgrajene in namenjene za to vzgajališče.

V vzgajališču bo prostora za 500 sirot šeststredne osnovne šole od 7 do 13 leta in za okrog 200 sirot od 13 do 17 leta, ki se bodo v rokodelski in obrtno strokovni šoli izobrazili za posamezne stroke. Zato delavnice v vzgajališču. Osnovna šola pa se priključi, da se bodo že gojenci te šole navajali in seznanjali z obrtnim stanom, da jim bo tem lažje odločiti se za posamezne stroke. Sicer pa ne bo nobeden otrok siljen, da se posveti obrtnemu stanu. Oni, ki jih bo bolj veselilo poljedelstvo ali vrtnarstvo, gozdarstvo ali vinoreja itd., se bodo oddali v druga, za to urejena vzgajališča v drugih krajih naše domovine.

Razveselil sem se tega poročila ter se poslovil od prijaznega gospoda.

V. KLANŠEK:

Kmetijsko-nadaljevalni tečaji.

(Referat na zborovanju tržiškega krožka „Pedagoškega društva v Krškem“ — v Št. Janžu dne 18. novembra 1920.)

Kulturni in gospodarski pokret novejšega časa je potrebo splošne ljudske, posebno pa stanovske naobrazbe zdatno povečal, zato se je na novo odprlo veliko reformnih šolskih vprašanj in stara so se vnov oživila.

Ni dvoma, da je vzgoja, ki ni individualna, brez prave podlage in ne more doseči uspehov, ker ne zadene v živo, da pa mora biti vzgoja z ozirom na stan prav tako individualna je umljivo in ker naše podeželske šole navadno zadenejo pravo pot, zato tudi bilježijo uspehe.

Da pa samo v ljudski šoli ne more dobiti kmetijski naraščaj dovolj stanovske naobrazbe in zavednosti, je umljivo, ker z mladino ljudskošolske dobe ni mogoče obravnavati kakih kmetijsko-gospodarskih ali drugih stanovskih vprašanj, vrhutega ima pa veliko preveč posla s splošno vzgojevalnim in izobraževalnim delom.

Že pred 44. leti se je pokazala potreba, podati kmetiskemu ljudstvu kolikor mogoče specijelno stanovske naobrazbe in dokazovati, da je ta potreba danes še veliko večja, bi bilo le prazno izgubljanje besedi, zato je že davno sproženo vprašanje kmetijsko nadaljevalnih tečajev prišlo na novo v resno debato. Vidimo pa, da je od besedi do dejanj 44 let in še več.

Da se že do danes niso udeležili kmetijsko nadaljevalni tečaji, bi na prvi pogled zameril kmetiskemu ljudstvu samemu, zakaj jih odločno ne zahteva, pa kaj, temu je tuptam že ljudska šola nezna, zameril bi učiteljstvu, pa vem, da ne zna delati čudežev, zameriti pa moramo merodajnim v to poklicanim oblastem, ki še do danes niso na jasnem, kako in na katerem koncu naj se lotijo tega vprašanja, o kojega nujnosti in važnosti so prav tako prepričane, kakor mi.

Potom kmetijsko nadaljevalnih tečajev je dati kmetiskemu naraščaju priliko do stanovske naobrazbe in strokovnega upogleda v kmetijstvo, do tega zaključka smo srečno prišli in preko nje ne gre. Učitelj naj sam po svoji najboljši vednosti in vesti ustanavlja kmetijsko nadaljevalne tečaje, no, saj nekateri so jih že, pa jih bodo še, tudi jaz ga bom, če mi ne

bodo navalili preveč drv pred noge, ampak ta način ustanavljanja je odvisen od kraja in terena, na katerem učitelj deluje, torej so tudi uspehi le enostranski in ne popolni. Vsa stvar izgleda, kakor da si merodajne oblasti natikajo učitelja na roko kot rokavico, s katero segajo potem v ogenj po kostanj. Verjemite, no pa saj veste, da ima učitelj na deželi vso dušo in vse srce za kmetisko ljudstvo, on živi in dela zanj, ampak oblasti naj mu store vsaj malo v pomoč.

Vse kaže, da do definitivne rešitve vprašanja idealnih kmetijsko nadaljevalnih tečajev, kakršni so bili zamišljeni po naduč. A. Skulj še dolgo časa ne bo prišlo, zdi se mi pa to tako važno in nujno, da bi bila jako umestna vsaj delna rešitev tega vprašanja in sicer na ta način, da se sedanje ponavljalne šole z uradno odredbo takoj reorganizirajo po načrtu kmetijsko nadaljevalnih tečajev, katere bi poleg obveznih učencev neobvezno obiskovali tudi dečki od 14 do 16 leta. Na ta način bi dobili učitelji vsaj malo temelja, na katerega bi gradili, kajti doslej je viselo vse preveč v zraku. To naj bi bila pa le prehodna rešitev. Pripravljen sem na mnogo raznih ugovorov, pa če ima kdo bolj pripraven in lažje izpeljiv nasvet, kar na plan z njim, samo da pridemo kam naprej.

Načrte za pouk v kmetijsko nadaljevalnih tečajih, ki so delo učiteljev krškega okraja, je dokončal kmetijski svetnik Rohrmann. Te načrte bi trebalo vidirati na zborovanjih učiteljskih društev in potem razposlati šolskim vodstvom v uporabo.

Važno je tudi vprašanje učnih moči. Kmetijsko nadaljevalne tečaje je po mojem mnenju posplošiti in gledati, da če le mogoče poučuje v njih učitelj, ki je obiskoval kmet, tečaj za ljudskošolske učitelje ali pa že itak priznan učitelj strokovnjak. Samo znanje kmetijstva, ki se ga pridobi na učiteljsku bo le malo pretesno in se tudi z ozirom na druge predmete in kratko odmerjeni čas zadevni pouk na učiteljsku ne da dovolj razširiti. Preurediti bo treba kmetijske tečaje za ljudskošolske učitelje tako, da bodo obiskovalci znanje kmetijstva lahko bogato povečali in temeljito poglobili. Ne vem, zakaj imajo nekateri tak strah pred temeljitim in globokim poukom v teh tečajih; prepričan sem, da ni nobenemu učitelju za patent kmetijskega strokovnjaka, če tudi bi imel marsikdo pravico do njega. Ne vem, ali bi šla zahteva, da naj se da učitelj, ki se je odločil delovati na deželi med kmetiskim ljudstvom, prilika, da se pripravlja na svoje delo s temeljitim kmetijskim poukom, morda res predaleč in preko cilja, — dvomim jaz in še marsikdo.

Glede učnih knjig je omeniti, da Stiasnyjevo „Berilo“ in „Računica“ izvrstno odgovarjata svojem namenu v sedanjih ponavljalnih šolah in bi bili to zaenkrat tudi najboljši knjigi za kmetijsko-nadaljevalne tečaje, vendar pa bo treba naprositi gospoda nadzornika Stiasnega, da prične takoj zdruzo pomnoženo izdajo „Berila“ in tudi „Računice“. Berilo bo rabilo precej več strokovnih člankov iz vseh panog kmetijstva in računica naj bi vsebovala več strogo kmetijskih računskih primerov. Poleg učnih knjig za učence bo pa treba učiteljem strokovnih pomožnih knjig, s katerimi jim bo zdatno olajšano delo.

Končno pa bodi na ves glas povedano, da je honorar za poučevanje na kmetijsko nadaljevalnih tečajih zjednačiti z onim na obrtno nadaljevalnih šolah.

Uverjen je lahko vsakdo, da stori učitelj na deželi več kakor veleva mu stan, seveda brez energične opore od strani merodajnih mest ne more prekoračiti vseh zaprek in bodo na ta način splošni in idealni kmetijsko nadaljevalni tečajji še dolgo le pobožna želja nekaterikov.

Teze:

1. Potreba stanovske in strokovne naobrazbe kmetiskega ljudstva je dokazana.

2. Podeželska narodna šola vzgajaj individualno v stanovskem zmislu.

3. Specijelno stanovsko naobrazbo pa je podati v kmetijsko nadaljevalnih tečajih in je glede njih ustanavljanja in organizacije priti čimprej od besedi do dejanj.

4. Dokler se zainteresirane oblasti ne bodo resno lotile dela in dale učiteljstvu potrebne podlage na katero se naj opira, bodo uspehi na tem polju le enostranski in ne dovoljni.

5. Do definitivne rešitve tega vprašanja je sedaj obstoječo ponavljalno šolo z uradno odredbo takoj reorganizirati po načrtu za kmetijsko nadaljevalne tečaje, vendar pa naj bo to le prehodna rešitev.

6. Vidirati je na zborovanjih okr. učiteljskih društev že izdelane učne načrte in jih takoj vpslati šolskim vodstvom v uporabo.

7. Oblasti naj skrbje za zadostno število učnih moči, t. j. takih učiteljev, ki so obiskovali kmetijski tečaj, ali so pa priznani strokovnjaki.

8. Kmetijski tečajji za učitelje naj se razširijo in preuredijo tako, da bodo imeli obiskovalci priliko na učiteljsku in privatno pridobljeno znanje kmetijstva razširiti in poglobiti.

9. Kot učni knjigi zadostujeta zaenkrat Stiasnyjevo „Berilo“ in „Računica“ v tem obsegu vendar pa je gledati, da pridemo čimprej do izpopolnjene izdaje teh dveh knjig.

10. Učiteljem kmetijsko nadaljevalnih tečajev je preskrbeti strokovnih pomožnih knjig.

11. Honorar za poučevanje je zjednačiti z onim na obrtno nadaljevalnih šolah.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

VSEM OKRAJINIM UČITELJSKIM DRUŠTVOM!

Poslajte čimprej seznane ker jih nimamo potrebuemo! — U. I. U. — po-verjeništvu Ljubljana.

Društvene vesti.

+ Radovljiško okrajno učiteljsko društvo ima svoj občni zbor dne 15. januarja t. l. na Jesenicah. Ob 9. uri dop. je ozel tovarne, nato pa takoj zborovanje. Kosilo je pravočasno prijaviti šolskemu vodstvu na Jesenicah.

+ Občni zbor »Učiteljskega društva za mariborski šolski okraj« bode v četrtek 13. jan. ob pol 11. uri v mali dvorani Narodnega doma v Mariboru. Dnevni red: 1. Nagovor, 2. Poročila tajnika in blagajnice, 3. Volitev novega odbora, 4. Predavanje tov. Klemenčiča: »Sedanje stanje zemljepisne metode, 5. Pogovor o novih društvenih pravilih, 6. Volitev pevovodje, 7. Slučajnosti. Pevci in pevke se zberejo pol ure poprej, prosijo se jih naj vadijo pesmi in prineso prejete note seboj. Spodaj v gostilni pa bode ob 10. uri odborova seja. Pridite vsi! Marija Godec, predsednica.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo ima v četrtek dne 13. jan. t. l. ob 10. uri svoje glavno zborovanje v Slov. Bistrici. Vzpored: Pozdrav — dopisi — poročila — še enkrat pretresovanje načrta novih društvenih pravil — pregled seznama članov društva in istega izpopolnitev — eventualno predavanje — poročilo blagajničarja — izvolitev novega odbora — slučajnosti. Posebnih povabil se ne bo razposlalo. Radi seznama članov mora biti udeležba polnoštevilna. Odbor.

+ Novomeško učiteljsko društvo. Zaradi ukinjenja vlakov se preloži za 15. t. m. določeno zborovanje na nedoločen čas. Zborovanje se naznani pravočasno v Tovarišu. — Predsednik.

+ Učiteljsko društvo za Ptuj in ptujski sodni okraj bode imelo v četrtek, dne 13. prosinca v ptujski Mladiki občni zbor. Začetek točno ob 10. uri.

Spored: 1. Prijava novih članov; 2. Odobritev zadnjega zapisnika in društvenih pravil, ki jih je sestavil društveni odbor; 3. Dopisi; 4. Tajništvo in blagajniško poročilo; 5. Volitev novega odbora; 6. Razne stanovske in šol. zadeve. Odbor pričakuje, da se bodo občnega zbora udeležili vsi zavedni tovariši(ice) iz Ptuja in ptujskega sodnega okraja.

+ Uč. društvo za ljubljansko okolico je zborovalo 29. dec. 1920 v šoli na Ledinu. Predsednik tov. Žirovnik pozdravi navzoče posebej še prisotnega novega okr. šol. nadzornika tov. Rapeta. Ta se za pozdrav prisrčno zahvali ter v vznešenih, pesniško navdahnjenih besedah izjavi, da hoče biti pravi prijatelj in svetovalec učiteljstvu. Pravi: Učitelji smo, prijatelji smo, tovariši smo! Delujmo skupno, vzajemno, da bomo vsi svet služili domovini sveti! Delujmo vsi za prospeh šole, podpirajmo drug drugega!

Predsednik omeni, da je umrla na Vrhniki blaga zvesta, idealna tovarišica A. Pleškova. V čast njenemu spominu se navzoči dvignejo.

Ker tajnik nima novega poročila radi tega, ker ni imel društveni odbor od zadnjega obč. zbora nobene seje, važnejše stvari, kar se tiče šole in učiteljstva pa so itak znane, predava predsednik o šoli in metodi v obč. Njegova izvajanja so vzbudila splošno zanimanje. — Nova društvena pravila sprejme obč. zbor soglasno. Društveni odbor ostane na željo navzočih, stari, Obč. zbor sprejme soglasno sledeče predloge:

1. Glede snovanja uradnih školskih gospodarskih združenj se učiteljstvo okraja pridruži resolucijam ljublj. učit. društva po izvanjanju tov. A. Skulja.

2. Ker učiteljstvo našega okraja nima svojih zastopnikov v okr. šol. svetu, se UJU pov. Ljubljana naprosi, da izposluje pri viš. šol. svetu, da ta čimprej imenuje v ta zastop 2 zastopnika in sicer tov. I. Žirovnika iz Borovnice in A. Korbarja iz Preserja.

3. UJU pov. Ljubljana se naprosi, da posreduje, da se službena mesta pravočasno in redno razpišejo, ker mnogo tovarišev(ice) čaka že po 5 in več let po sposobnostnem izpitu na stalna mesta.

4. Učit. pari protestirajo proti krivdnemu prikrajšanju drag. doklad ženam-učiteljicam. Enako delo — enako plačilo.

Predsednik sklone obč. zbor, želeč vsem »učiteljem in veselo novo leto«. Tov. ravnatelj Dimniku pa srčna hvala, da nam je preskrbel toliko sobo za zborovanje. Tajnik.

Občni zbor »Društva slov. učiteljev« se je vršil dne 28. dec. 1920. na šentjakovski šoli v Ljubljani. Predsednica V. Zupančičeva opozarja učitelje, da sodelujejo na literarnem in socialnem polju. Izdati bo treba letno poročilo, pripraviti učne knjige za gospodinske šole. Učiteljica naj bi sodelovala v izobraževalnih društvih, pri društvih za zaščito dece. Na razdružitve ne mislimo, ampak na intenzivnejše delovanje po zgledu Srbkinj, ki so si prav letos ustanovile »Organizacijo učiteljic in zabavila« in žrtvujejo za njo celo po 2 D mesečno. Tajnica M. Melietova poroča o vlogah, ki jih je društvo odposlalo oblastem v zaščito svojih pravic. Društvo je pristopilo k Narod. žen. Savezu Srbkinj, Hrvatice i Slovenkinj, ki je imel svoj kongres mes. jul. 1920 v Zagrebu in odposlalo svojo zastopnico tudi na učit. kongres v Beogradu. Izrazi željo, da se do Vel. noči sestavi kataster učiteljic v Sloveniji, kakor je predlagala predsednica na zad. obč. zboru. Do zdaj se je odzval le litijski okraj.

Blagajničarica E. Ženjavova poroča o društvenem denarnem stanju in poda nekaj nasvetov, kako naj postopajo poverjenice posameznih okrajev, da pridobijo društvu več članice.

Poročilo o žen. kongresu v Zagrebu je radi odsotnosti poročevalke odpadlo. Meste tega poročila tajnica o dopisu Narod. žen. Saveza, ki vabi tudi nas k sodelovanju. Vse delo je razdeljeno v 5 sekcij in sicer:

1. humani, 2. kulturni, 3. feministični, 4. ličigijenski, 5. privredno ekonomski sekciji. Društvo sklone, da sodeluje pri 1. 2. in 5. sekciji po poverjenicah učit. M. Azmanova, M. Umbergerjevi, A. Svetkovi in M. Sodnikovi.

O učit. kongresu v Beogradu poroča učit. M. Sodnikova. Na zanimivem poročilu se ji izreče zahvala.

O ustroju gospodinskih šol poroča učit. J. Zemljanova in omenja hibe dotične vladne naredbe, ki nimajo nič ozira na naše razmere. Pri nas ločimo namreč dve kategoriji gospodinj. šol:

1. kmetijsko-gospodinske šole, zadnje za uradniške, delavske in obrtne sloje. Ustroj 1. kategorije teh šol se bo obdelal od druge strani. Načrt meščansko-gospodinskih šol pa bo sestavila poročevalka in društvo ga odpošle na merodajno mesto. Nato so se izvršile volitve društvenega odbora. Ostale so vse prejšnje odbornice, te trdnjstvo je prevzela učit. R. Šinkovcova. Določile so se tudi poverjenice za posamezne okraje v Sloveniji.

Letna članarina se je zvišala na 12 K. Na obč. zboru se je dalje razmotiralo o škodljivem uplivanju dnevnih vožnje naših šolarjev z vlaki. Uplivati je na starše, da preskrbe otrokom dnevno hivališče, ko zapuste šolo in čakajo na vlak. Naloga viš. šol sveta pa je, da zahteva za šol. mladino posebne kupaže.

Koncem se je vršil razgovor o raznih dopustih učiteljic. Neutemeljene dopuste gajamo, ker silno škodujejo našemu ugledu.

Kronika.

Ob 250 letnici smrti J. A. Komenskega. Po vsem češkoslovaškem svetu so prirejali zavedni Čehi v sredini preteklega meseca najdostojnejše proslave v spomin 250 letnice smrti enega svojih največjih duhov. Dokumentirali so pred vsem kulturnim svetom, kako znajo ceniti zasluge svojega velmoža. Tudi v Fulneku, malem mestu blizu moravsko-šlezjske meje, v najstarejši občini takozvanih čeških bratov, se je bil sestavil odbor, da proslavi spomin nesmrtnega moža. Nadel si je nalogo, da vzida Komenskemu na šolskem poslopju spominsko ploščo v češkem jeziku, ki naj bi pričala poznim rodovom, da je v Fulneku živel in deloval slavni češki pedagog. Nemški občinski odbor in krajni šolski svet v Fulneku sta prošnjo morav. šlezke župe odbila s sledečimi dopisi: Neglede na to, da je prošnja sama na sebi neprimerna, ki bi v sedanjih dobi narodnostne nestrpnosti lahko povzročila različna nesporazumjenja, bi bila pritrjena češka spominska plošča očitno popačenje zgodovine, kar moramo zabraniti. Moravska bratska občina v Fulneku je bila nemška, kakor tudi njena šola. Častivrednemu spominu Komenskega bi se gotovo škodovalo, če bi se hotelo zastirati zgodovinske resnice. — Mestni svet na piše: Spominske plošče ne dovolimo vzidati iz sledečih razlogov:

1. Radi barbarskega postopanja Čechov z nemškimi spomeniki v nemških krajih, radi zaprtja več kot 700 nemških razredov, radi odstranjevanja nemških informativnih desk in nešteto nasilj, ki so jih storili Čehi Nemcem za zadnjih dveh let.

2. V Nov. Jičinu so strgali vse nemške spominske plošče tako v Lavdonovi hiši, kot v hotelu cesarja Jožefa. Tam, v Suchdolu in Fulneku smo morali obiti

spomenike cesarja Jožefa, da ne bi dražili narodnostni čut Čechov.

3. Tako popolnoma nemško mesto kot je Fulnek, ne more vsled ogorčenja, ki je napolnilo nemška srca radi čeških nasilj, podati roke za vzidanje češke spominske plošče v njegovih hišah in na njegovih spomenikih. Čehi naj se najprej potrudijo, da odstranijo iz naših src vse ono ogorčenje in žalost, potem jim bide mo mi humani Nemci radi nasproti in tudi v čeških spominskih deskah ne bomo videli ogroženja za prastaro nemško mesto.

Koliko smo izgubili. Po zanesljivih podatkih se nahaja 809.000 Jugoslovancev pod tujo oblastjo. Na Koroškem in Štajerskem smo izgubili v korist Avstrije 130.000 naših rojakov. V korist Madžarske jih je v neokupiranem delu Prekmurja in Zalaški županiji ostalo 20.000. v Italiji pa: v Reziji in Furlaniji 56.000, na Goriškem 154.000, v Trstu 70.000, v Istri 260.000, na Kranjskem 83.000, na Koroškem 2000, v Zadru 7000, na otoku Lastovo 1500 in na Reki 25.000 — skupaj 659.000. Vseh Slovencev je poldrug milijon, a dobra tretjina 575.000 jih je ostalo izven meja Jugoslavije.

Iz Jugoslavije.

Našim sotrudnikom in sotrudnicam! Vsem tovarišem in tovarišicam, ki so nas v pretečenem letu s svojim sotrudništvom tako požrtvovalno podpirali, se za ta njihov trud nalskrenejše zahvaljujemo. Uverjeni naj bodo, da so vršili s tem plemenito delo ter pomagali dvigati naše stanovsko glasilo in potem tega ugled našega stanu. Upamo, da nam ostanejo zvesti tudi v tekočem letu. Srčno želimo, da bi se jim pridružili še mnogi drugi: zlasti vabimo v svoj sotrudniški krog mlajše tovariše in tovarišice. Vsi in vse na delo za povzdigo narodnega šolstva in boljšo bodočnost našega stanu!

Uredništvo.

Pojasnilo. V 50. številki »Učit. Tovarisa« preteklega tedna je bil objavljen na uvodnem mestu članek pod naslovom »Profesor Vadmala«. Poverjenstvo UJU. v Ljubljani izjavlja, da je prišel članek z njegovo vednostjo in na podlagi sklepa ožjega sosveta tega poverjenstva v list, ker si je v svesti, da odgovarja članek stanovskimi interesom celokupnega učitelstva, vsled česar tudi sprejema poverjenstvo UJU odgovornost za vsebino članka z mirno vestjo na svoje rame. — Poverjenstvo UJU v Ljubljani, dne 3. prosinca 1921.

Protestiramo in ne priznavamo! Tako kliče »Slovenski Učitelj« v zadnji številki lanskega letnika, ker je minister prosvete na temelju § 32 zakona z dne 23. oktobra 1912 imenoval okrajne šolske nadzornike za bivšo Kranjsko ter razveljavil imenovanja, ki jih je izvršil bivši poverjenik dr. Verstovšek. Da so ti nadzorniki »Slovenskemu Učitelju« usiljivi, da mi zastrupljamo mlado državo z nasiljem in krivico, ker hočemo, da naj velja zakon — to je končno umljivo, ker drugega dokaza razen pavšalnega natolcevanja ni pričakovati od našega čestitega nasprotnika. Ne maramo in v tem tonu tudi ne moremo polemizirati z njim. Da pa bo enkrat te nadzorniške pravde konec, naj nam blagovolji kdorkoli odgovoriti, kdo in kaj je razveljavil zgoraj navedeno zakonito določilo in kdaj in kje je Narodno Veče v Zagrebu odobrilo ali vsaj vzelo na znanje naredbo št. 111, ki je namo gradil dr. Verstovšek svojo moč? To nam povejte, potem bomo radi priznali svojo zmotu!

Nova vlada v Beogradu je sestavljena. Za ministra prosvete je imenovan Svetozar Pribičević dosedani prosvetni minister, kar jemlje jugoslovansko učitelstvo vzradoščeno na znanje. Da bi nam bil le prav dolgo ohranjen na čelu naše šolske uprave!

Armín Gradišnik. V nedeljo dne 2. t. m. je umrl v Lassnitzhöhe pri Gradcu, kamor je bil šel iskat zdravja radi živčne bolezni prezashuzni naš tovariš Armín Gradišnik, nadučitelj celiske okoliške šole. Pokoink je bil rojen l. 1858, kot sin zdravnika na Vrskem. Gimnazijo je obiskoval v Celju, učiteljske v Ljubljani, ter je služboval kot učitelj v Senožcah, potem v Hrastniku, kjer je našel v tovarišici Amaliji Drenikovi zvesto in liubečo družico za življenje. Leta 1897. je bil imenovan nadučiteljem na deški okoliški šoli v Celju. Dokler ni priobčen življenjepisa, ki boe no za sluzgi ocenil njegovo delo, bodi povdario samo to: Gradišnik je bil kremit značaj navdušeno delaven za napredek narodnega šolstva in neustrašen zagovornik naših stanovskih pravic. V zgodovini učiteljske organizacije bode Gradišnikovo ime zapisano z zlatimi črkami: bil je med ustanovitelji bivše naše »Zaveze«. Slava njegovemu spominu!

Načrt zakona o narodnih šolah. ki ga je na temelju zakonskega načrta Prosvetnega odbora v Beogradu predelala bivša naša Zaveza, je sedanje poverjenstvo UJU v Ljubljani razposlalo na razna ministrstva, narodne poslance in vse parlamentarne klube. Kakor slišimo, je bil načrt po večini sprejet z veliko pozornostjo in odobravanjem. Tako je n. pr. za razpisnike preleto naše poverjenstvo od poslance dr. Bogumila Vošnjaka sledeče laskavo pismo: »Udruženju jugoslovanskega učitelstva! Sprejmite na znanje, da sem se od nekda neizmerno interesiral za sindikalne podlage Vašega programa. Vaš načrt sem že pred meseci študiral z največjim interesom. Bodite uverjeni, da stranka zemljoradnikov zasleduje Vaše vablanje z največjo pozornostjo.«

Načrt zakona o ljudskih šolah. »Sl. Narod« poroča: Komisija vseh predstaviteljev ministrstva prosvete je že v vseh podrobnostih izdelala načrt zakona o ljudskih šolah, ki bo veljal za vsa država.

Koroška ne sprejme slovenskih učiteljev. Pod tem naslovom piše »Jugoslavija«: »Naš višji šolski svet je ukazal na Koroško pristojnemu slovenskemu učitelstvu naj prosí za službo pri delnem šolskem svetu v Celovcu. Vse take prošnje pa so bile v Celovcu odbite, ker koroška vlada hoče imeti za učitelje le Nemce in strupene nemškutarie. Upamo, da bodo naše šolske oblasti dovolj odločne, da izvajajo posledice. Na Kočevskem imamo nemško učitelstvo, ki ni niti jezikovno usposobljeno za službovanje v Sloveniji, dočim je naše učitelstvo iz Koroške usposobljeno za slovenščino in nemščino. Dajte Kočevske Avstriji na razpolago, na Kočevsko pa naj pridejo na njihova mesta koroški begunci.« Pametne besede, ki jih odobrujemo v vsem obsegu!

Obsojeni obrekovalci. Poročali smo že, da je ljubljansko okrajno sodišče obsodilo odgovornega urednika »Slovenca« na 400 K ali 40 dni zapora, urednika »Slov. Učitelja« na 100 K oziroma 10 dni zapora, ker sta priobčila v svojih listih sramotilne napade na tri člane naše organizacije. Zadnja številka »Slov. Učitelja«, ki je po dokrem času že vendar enkrat izšla, prinaša to zasluženo obsodbo, ki se glasi doslovno tako-le: »V imenu Nizovega Velikanstva kraja! Ignacij Labernik, rojen 11. septembra 1877 v Poljanah nad Škofjo Loko, oženjen, učitelj v Ljubljani, pristojen tiskar, nekaznovan, je kriv, da je zanemaril kot odgovorni urednik periodične tiskovine »Slovenski Učitelj« izhajajoče v Ljubljani, dolžno pazljivost, vsled česar so izšli v navedeni tiskovini na platnicah v št. 6. z dne 15. junija 1920 članki proti zasebnim obtožiteljem Engelbertu Ganglu, višjemu šolskemu nadzorniku, Luki Jelencu, ravnatelju meščanske šole in Jakobu Dimniku, ravnatelju mestne deške šole, vsem v Ljubljani, ki tvorijo prerešek žalehtja časti in je s tem zagrešil prestopok v smislu člena III. zakona z dne 15. oktobra 1868, št. 142 drž. zak., in se obsodi po št. 5 navedenega zakona drugi odstavek, na sto kron denarne kazni, za slučaj neizterljivosti na 10 dni zapora ter po § 389. k. p. r. v povračilo stroškov kazenskega postopka in izvršitve kazni, ter da to sodbo objavi v »Slovenskem Učitelju« na svoje stroške v 14 dneh, ko preime sodbo. Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 29. septembra 1920.«

Tov. Avgust Pirc, ki je bil imenovan okrajnim šolskim nadzornikom za litiski okraj, se je nadzorništvu odpovedal. Ukrenilo se je potrebne korake, da dobi v kratkem času naslednika.

Odtegljaji pri plačah so sledeči: Osební davek od plače pod 3900.— D znaša mesečno 20 K. Osební davek od plače nad 3900.— D znaša mesečno 25 K. Invalidski davek od plače pod 3900.— D znaša mesečno 4 K. Invalidski davek od plače nad 3900.— D znaša mesečno 8 K. 1. januarja t. l. se je odtegnil invalidski davek za l. 1920 (48 K ozi. 96 K) in za mesec januar 1921. Odtegljaji osebnega in invalidskega davka so provizorični toliko časa, dokler ne dosepe od davčnih uradov predpisi. Odtegnje se tudi taksa od vsakokratnih povišic, kar znaša eno dvajsetino poviška t. i. enomesečni obrok.

Učiteljska skupščina v Beogradu. Dne 26. in 27. decembra je zboroval v Beogradu Savez srbijskih učiteljev, ki je z veliko večino — proti glasovom komunistov — sklenil likvidacijo Saveza in pristop k Udruženju jugoslovanskega učitelstva. Na skupščini je podal tainik ministrstva prosvete in referent za ljudsko šolstvo Jovan P. Jovanović referat o reorganizaciji ljudskega šolstva. po referatu so bile sprejete sledeče resolucije: 1. da vlada takoj predloži novi ljudsko-šolski zakon; 2. da se onemogoča vsak voliv

klerikalizma na ljudsko šolstvo; 3. da prevzame novočno upravo ljudskega šolstva edmole država; 4. da se z zakonom enotno odredi predizobrazbo učitelstva. Pri volitvi poverjenstva so bili izbrani tovariši: Mihailo Jović, D. Sokolović, Miloš Milošević, Jovan Popović, Stevan Gjorgjević, Mihailo Cvetković, M. Prokurović, Milan Kosanović, Jela Ivanovića in Vasilija Stojanović.

O priliki učiteljske skupščine v Beogradu je izdal glavni odbor učiteljskega Udruženja obširno poročilo o svojem delovanju v času od 10. avgusta 1919 do 26. decembra 1920. Drobna brošura obsega 26 strani ter nosi naslov: »Izveštai o radu Glavnog Odbora Učiteljskog Udruženja — XXII. Učiteljskoj skupščini«.

Na višjo pedagoško šolo v Beogradu je imenovan za rektorja dr. Voislav Bakić, vseučiliški profesor v pokoiu, za prve redne profesorje na dr. Svetislav Maksimović, dr. Dušan Kojičić in Sreten Hadžić za pedagoške predmete, Milenko Vukičević, J. Živanović, D. Kostić, J. Dravić in dr. D. Katić za naravoslovne, matematične in druge predmete.

Važna netdesetletnica. Dne 14. januarja bodo praznovali naši srbski tovariši netdesetletnico prve učiteljske šole (učiteljske) v Srbiji. Tozadeven zakon je bil sprejet v skupščini dne 5. oktobra 1870. leta, a sankcioniran dne 14. januarja 1871. na dan sv. Save.

Pouk v cirilici se prične s prihodnjimi šolskim letom na naših ljudskih šolah že v drugem razredu ljudskih šol. Učitelstvo se ho moralo do septembra priučiti cirilice v toliki meri, da bo moglo prevzeti tozadeven pouk na svojih šoli.

V ljubljanski okoličji je oddati 4 mesta v začasno nameščenje. Učne osebe, ki še nimajo mesta, naj se v to svrhu javijo pri g. okraj. šol. nadz. A. Rapetu na okraj. glavarstvu za ljubli. okoličo.

Razpis učiteljskih služb. V stalno namestitev se razpisujejo nastopne službe: na slovenski petrazredni ljudski šoli v Kočevju mesto nadučitelja, mesti za dve učiteljici, mesti za dva učitelja; na šestrazredni deški ljudski šoli v Ribnici mesti za dva učitelja; na šestrazredni deški ljudski šoli v Ribnici tri mesta za učiteljice; učiteljski in voditeljski mesti na sloj. enorazrednicah v Novem kotu in v Škrilju; učiteljsko in voditeljsko mesto na dvojezični enorazrednici v Polomu; učiteljsko mesto na sloj. dvorazrednici na Travi. V Kočevju in Ribnici imajo ob enakih pogojih prednost prosilci, ki so usposobljeni za pouk na obrtnih nadleževalnih šolah. Prošnje je vlagati po predpisani poti do dne 25. januarja 1921 pri okrajnem šolskem svetu v Kočevju. — Na petrazredni šoli v Št. Jerneju in na štirirazredni ljudski šoli v Boštianu se razpisuje po ena služba učitelja. Prošnje je vlagati po predpisani službeni poti do 16. januarja 1921 pri okrajnem šolskem svetu v Krškem.

Smrtna kosa. Pri Sv. Miklavžu pri Mariboru na domu svoje matere je umrl tov. Rudolf Gobec na sušici, ki si jo je bil nakopal v vojni. Bil je še-le 32 let star. Zadnji čas je služboval v Brežicah. Blaz mu spomin!

Prošnja. V knjižnici UJU — poverjenstva Ljubljana manika letnik 1873. »Učiteljskega Tovariša«. Naprošamo one tovariše, ki imajo ta letnik na razpolago, da ga nam odstopijo proti primerni odškodnini. Priave je poslati na uredništvo »Učiteljskega Tovariša«.

Podružnica jugoslovanske Matice za sodni okraj Trebnje je na ustanovnem občnem zboru 26. decembra izvolila predsednikom tov. M. Kosca, nadučitelja v Trebnju.

Članarina in darila za učiteljski konvikt. Korbar Jožica iz Hrušice pri Ljubljani 8 K. — Šturmov Krista iz Bo. Loškem potoku 20 K; Budinekova Pavla Semen 30 K, oba z Lesc na Gorenjskem; Ivan Rant iz Radeč pri Zidanem mostu 10 K; Marija Onič-Cepuder iz Drage pri Loškem potoku 20 K; Budinikova Pavla iz Rateč-Planice pri Kranjski gori 15 K. Današnja zbirka je 121 K; uspeh darovanja do današnjega dne kron 9707.90. — Hvala!

Jugoslovanska Matica. Marija Onič-Cepudrova iz Drage pri Loškem potoku 20 K. Živela darovalka in nasledniki!

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Franciškanska ulica št. 6.

Zvonček 1920. Izšla je zadnja številka tega najlepšega jugoslovanskega mladinskega glasila, ki prinaša sledečo vsebino: 1. Istarski guslar; Va-

paj. Pesem. — 2. Miroslav Kunčič: Zimske pesmi. — 3. Fran Črnogoj: Naš petelin. Povest. — 4. Andrej Rapč: Našel sem te, domovina. Bajka. — 5. Misel, Podoba. — 6. Andrej Rape: Molitev. Pesem. — 7. Vera: Granata. Povest. — 8. Josip Korošec: Obrt in trgovina v radovljiškem okraju. Poučni spis. — 9. Počitek. Podoba. — 10. Ivanka Kalinova: Božična noč. Pesem. — Miroslav Kunčič: Oj, ti trata. Pesem. — 12. Pouk in zabava. — 13. Kotiček gospoda Doropoljskega. — 14. Ob sklepu XXI. letnika. — »Zvonček« stopa s tekočim letom v 22. leto svojega obstanka. Želeli je, da posveti slovensko učiteljsko listu čim največjo pozornost in spravi list v mnogobrojnom številu v roke slovenske mladine. »Zvonček« stane odslej letno 40 K, polletno 20 K, četrtletno 10 K, posamezna številka 4 K. Na delo za mladi naraščaj našega naroda!

Popotnik, številki 10-11. letnika 1920 imata sledečo vsebino: Pavel Flere: Osnova šolske reforme. — F. Grm: Vzroki pomanjkljivemu govoru ter določitev inteligence in sluha. — 3. F. Vajda: Se o štetju. Rudolf Rakuša: Mehanično prištevanje in odštevanje. — Albin Spreitz: Nekaj misli o zgodovinskem pouku v osnovni šoli. — Tone Gaspari: Psihični momenti agitacije na Koroskem. — Boljševiško šolstvo. — Dr. Fr. Derganc: Filozofski slovar.

Popotnik, štev. 12. letnika 1920. Bežkova številka. — Pod spretnim uredništvom prof. dr. K. Ozvalda je izšla 12. številka Popotnikova kot samostojna »Bežkova številka«, ki obsega te-le zanimive sestavke: 1. Obletnica. — 2. A. Mikuš: Nekaj spominov na prijatelja Bežka. — 3. Fr. Govekar: Bežek urednik-pedagog. — 4. E. Gangl: Sonata o borbi. (Spominu Viktorja Bežka). — 5. Dr. I. Bežjak: Bežek v pravdi za formalne stopnje. — 6. Dr. Simon Dolar: Bežek didaktik. — 7. K. Ozvald: Nekoliko merila za pravično ocenjevanje Bežkovega Vzgojeslovja. — 8. — p: Viktor Bežek pa učiteljski zbor. — 9. Fr. Bevk: Moj ravnatelj. — 10. Jakob Zupančič: Bežek v družbi prijateljev in znancev. — 11. Dr. Fr. Güstl: Bežkova bolezen in smrt. — V svojem poročilu o tej znameniti številki »Popotnika« poroča »Jutro« z dne 31. pr. m. sledeče laskave besede: »Popotnik« spada med naše najvažnejše revije in je le škoda, da je izven učiteljskih krogov tako malo znan, kajti vprašanje šole in vzgoje je za nas tako važno, da bi se morali zanj vsi zanimati.

Sokolč, list za sokolski naraščaj. Leto II. — 1920. Uredil Ivan Bajželj. S številko 10. je zaključil »Sokolč« svoj drugi letnik ter prenehal izhajati kot izključno slovenski list za sokolski naraščaj. Starešinstvo Jugoslovanskega Sokolskega Saveza je namreč sklenilo, da bodi »Sokolč« v prihodnje skupno glasilo vsega sokolskega naraščaja v Jugoslaviji. Zato bo odslej pri naših članke in dopise tudi v srbohrvaščini ter bo tiskani v cirilici in latinici. Vabimo slov. učiteljsvo in vse prijatelje sokolske ideje, da ostanejo listu še nadalje zvesti prijatelji ter mu pomagajo pridobiti novih naročnikov. »Sokolč« bo izhajal v letu 1921. vsak mesec v obsegu ene tiskane pole, in sicer 15. dan vsakega meseca. Cena mu bo 36 K, Naročnino prejema Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Ljubljanski Zvon. Vsebina enajste številke letnika 1920.: Vida Jerajeva: Tja k mučenič. — Miran Jarc: Gluhe noči. — Ivo Šorli: Gospa Silvija. Povest. (Konec). — Igo Gruden: Jutro na morju. — Miran Jarc: Pesem. — J. A. G. Iz Cimermanovega kroga. (Konec prihodnjic). — Igo Gruden: Pogledal sem ti. — Milan Fabjančič: V plamenih. (Konec). — Gustav Strniša: Dama. — Dr. Avgust Žigon: Korytkova pogodba z Blaznikom iz leta 1838. (Konec prihodnjic). — G. F.: Spomin na Ketteja in Murna. — Miran Jarc: V mraku ob akordih klavirja. — Ivan Zorec: Francka. (Konec prihodnjic). — France Veber: Bergsonova teorija smešnega. (Konec prih.). — Franjo Roš: November na vasi. — Ivan Albrecht: Tomijeve Tine mlada leta. (Konec prih.). — Pastuškin: Korčki in podlessek. — Alojzij Gradnik: Oj hodi, hodi. Književna poročila. Nove knjige.

»Našim malčkom«. Naš znani skladatelj Jos. Pavčič je priredil našim malčkom pianistom zbirko najpriljubljenejših šolskih pesmic, ki jo je založilo naše na polju zalaganja dobrih glasbenih del zelo znano podjetje Kleinmayr in Bamberg. Zbirka, okrašena od prav čednih v narodnem slogu slikanih vinjet M. Gasparija, obsega na 50 straneh 55 različnih pesmic, uporabljivih za klavir in petje. Pesnice so deloma starejšega, deloma novejšega izvora, tako Adamičeve, Serajnikove, Nedvedove in drugih, precej jih je tudi narodnih. Ta najnovejši šolsko-pevski album bo razveselil vsakogar, ki sta mu petje in glasba sploh draga. Cena mu je 40 K, kar ni za tako lično delo ravno preveč. Priporočamo ga najtopleje vsakomur; učiteljsvu bo pa poleg klavirske šole še posebno prav dober učni pripomoček.

ZA REZERVNI SKLAD UJU POVERJENIŠTVO LJUBLJANA.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklap upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918.)

Račun

o dohodkih in stroških prostovoljnega organizacijskega davka a) za čas od 18. okt. 1918 do 12. avgusta 1920:

Poverjeništvo Udruženja jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani je zadela prebridka izguba. Dne 2. t. m. je umrl v zdravilišču Lassnitzhöhe pri Gradcu početnik naše stanovske organizacije, nepozabni in nenadomestljivi tovariš, gospod

Armin Gradišnik

nadučitelj celjske okoliške šole.

Svojim učencem najboljši učitelj, vsem nam najzvestejši tovariš neomadeževanega značaja, vzor človeka in moža. Poklical je v življenje »Zavezo jugoslovanskih učiteljskih društev«, doživel mogočno Udruženje jugoslovanskega učiteljstva, zvest učiteljskim idealom do zadnjega diha.

Slava njegovemu spominu!

Poverjeništvo Udruženja jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani,

dne 4. januarja 1921.

Strokovni tajnik:
R. Dostal.

Poverjenik:
L. Jelenc.

Dohodki po izkazih od I. do LX. K 23.201
Izdatki K 14.803

Ostanek K 8.398
Delegacija v Mariboru je dne 28. avgusta 1920 račun odobrila.

b) od 12. avgusta do 31. dec. 1920:
Blagajniški ostanek K 8.398

Dohodki po izkazih od LXI. do LXX. K 8.320 K 16.718

Izdatki K 841

Ostanek K 15.877

Skupni pregled.

Dohodki po izkazih od I. do LXX. K 31.521

Izdatki K 15.644

Ostanek v blagajni K 15.877

V Ljubljani, dne 31. decembra 1920.

Luka Jelenc, Rudolf Dostal, Ivan Petrič,

poverjenik UJU. strok. tajnik. t.č. blagajnik.

Odgovorni urednik:
Franc Štrukelj.

Last in založba UJU. — poverjeništva
Ljubljana.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Štev. 1569/P.

Razpis službe strokovnega učitelja.

Po pooblastilu višjega šolskega sveta v Ljubljani z dne 27. novembra 1920, štev. 14361, se razpisuje mesto strokovnega učitelja za II. skupino na tukajšnji deški meščanski šoli.

Prosilci morajo biti usposobljeni za slovenski in za nemški učni jezik.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po predpisani službeni poti najkasneje do dne 24. januarja 1921.

pri okrajnem šolskem svetu v Ptuju.

Okrajni šolski svet ptujski, dne 28. decembra 1920.

Predsednik:
Dr. Pirkmaier, m. p.

Koledarji za 1921!

Jugoslovanski poslovni koledar (v obliki knjige) po K 30.—

Jugoslovanski koledar (stenski blok koledar) K 30.—

Slov. pisarniški koledar (tedenski) K 28.—

Beležni koledar K 24.—

Stenski koledar (dvostranski na lepenki) K 10.—

Žepni koledarček v platno vezan K 18.—

» » navadni K 12.—

» » mali K 8-80

razprodaja »Knjigarna Učit. tiskarne«

v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

RISANKE

iz finega risalnega papirja 8 listov, z lepim ovitkom à K 4.—.

razprodaja

Učiteljska tiskarna
v Ljubljani.

Pri večjem naročilu popust!

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

Izšle so:

„Narodne himne in domoredne pesmi za mladino“.

Priredil Fran Marolt, učitelj v Ljubljani. Cena 5 K. Dobe se v Učiteljski knjigarni.

Od 1. decembra t. l. vse knjige za 20% ceneje.

Za našo mladino!

Najprimernejša darila otrokom so mladinske knjige. V ta namen priporoča Učiteljska knjigarna v prvi vrsti one mladinske spise, ki jih je založilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«, in sicer: Engelbert Gangl: Špisi za mladino, I., II., III., IV., V., VI. zvezek po . . . K 12.— Andrej Rapč: » » » I., II., III., V., VI. zvezek po . . . » 12.— Mišjakov Julče: » » » I., II., III., IV., V., VI. zvezek po . . . » 12.— Ivo Trošt: Moja sef. Špis za mladino, I in II. zvezek po . . . » 12.— Pav. Flerč: Iz mladih let. Špis za mladino, I in II. zvezek po . . . » 12.— Babica pripoveduje. Špis za mladino po . . . » 12.— Marko Šenjanin: Slovenski Robinson . . . » 15.—

Nadalje: Rab. Tagore: Povestice . . . » 12.— Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi . . . » 30.— Cvetko Golar: Prelepa Vasiljica . . . » 12.— Bob za mladi zob (pesmice) . . . » 12.— Dr. Ivan Lah: Dore . . . » 10.— Oton Župančič: Sto ugank (pesmice) . . . » 3.—

Razen tega vse šolske potrebščine, kakor zvezke in risanke lastnega izdelka, svinčnike, peresnike, peresa, radirke, vse po najnižjih cenah. — Šolske pušice (peresnice) po K 5.—, 6.—, 8-40. 9.—, 25.—, 30.—.

2

Novo! Fran Levstik, zbrani spisi za mladino. Priredila: Fr. Erjavec in P. Flerč. Ilustroval: Anton Koželj. Novo! - - - Broš. 46 K, elegantno vez. 54 K. - - -

Šolski list. 1. štev. I., II. in III. stop. je pošla. Na razpolago so pa še: I. stop. 2. štev. 5 K, II. stop. 2. štev. 8 K, III. stop. 2. štev. 14 K. Pravkar je izšla tudi 3. štev. II. stop. Cena: 14 K.

K. Wider: Moje prvo berilo. Sedmi natisk, 12 kron.

Učiteljska knjigarna v Ljubljani

priporoča naslednje nove knjige:

Dolina solz E. Gangl, tri enodejanke: I. Dva svetova. II. Dediščina. III. Trpini. Trdo vez. K 18.—.

Otroški oder Drugi predelani natls. Sestavila Marica Gregoričeva (Stepančičeva). Igrice za mladino otroških vrtev in ljudskih šol. Broš. K 16.—.

H. PODKRAJŠEK: Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte. Broš. 12 K.

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas.

Spisal MIHAEL PRESL, prof. na državni obrtni šoli v Ljubljani, broš. K 14.—.